

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X No. 38
14 DECEMVRIE 1930

In acest număr: *Spre luminii* de I. Agârbiceanu; *Elegie*, poezie de Teodor Murășanu; *Situația economică a României* de Ion Iacob; *Basarabia pitorească* de D. Iov; *Spionii celebri: colonelul Redl* de V. P. Râmniceanu; *Cronica politicii interne: Nota de plată a României* de A. H.; *Cronica politicii externe: Primejdia unui nou război mondial* de V. P. R.; *Gazeta rimată: Povestea unei curbe* de Ion Liniedreaptă; *Insemnări: Condamnarea unei erezii, De ce nu mai stă guvernul?, Ion Brătianu și triumful morții, Un binefăcător al serviciului sa- nitar, Personalitățile, „Dragomirna”, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Spre lumină

Cele mai multe secte nu au o viață îndelungată. Fie religioase, fie politice sau sociale, ele mor sau din lipsa de aer și orizont, — de sărăcie intelectuală sau etică, sau din excesul de zel, consumându-se singure, ca acei rătăciți sectari din Rusia, cari, retrași în codri seculari, aprind pădurile pe ei, cântând până-i înecă fumul.

Sectele de orice natură nu sunt produsul unei doctrine, a unei credințe care să reziste la argumentarea logică. Ele se nasc exact din nepriceperea marilor doctrine și a marilor curente intelectuale, etice, politice ori sociale. Așa se explică pentru ce sectarii se recrutează dintre oamenii cei mai mărginiți, și așa se înțelege și destinul lor: trăesc puțin. Dintr'un grăunte găunos nu se pot hrăni generații. Omul nu poate trăi într'un orizont cât o găoace de ou. El are nevoie de aer mult, de lumină multă.

Sectele trăesc de obicei, nu prin capul și inima lor, ci prin cel ce a iscodit crezul cel strâmt. Fără inițiator, fără puterea lui de sugestie, sectarii se risipesc. Cele mai multe secte s'au stins odată cu moartea întemeietorului, sau a ucenicilor acestuia.

Este un fenomen care se desprinde din însăși legile existenței, spre norocul propășirii omeniești. Pentru că ne putem închipui ce s'ar fi ales de omenire, dacă ea, sau cel puțin majoritatea ei, ar fi ajuns statornic sub directivele sectarilor de orice natură. Din însăși fireasca ei năzuință spre viață tot mai întreagă, omenirea s'a curățit însă ca de niște abcese de aceste rătăcirii, și a scăpat mai ușor de ele tocmai când nu le-a luat în seamă, ci le-a lăsat să trăiască în deplină libertate.

Tratată cu fier și foc, cu persecuții, o sectă de orice fel, a crescut în puteri, nu prin faptul că doctrina ei falsă s'ar fi schimbat în adevăr, ci în urma împrejurării că opresiunea tulbură spiritul și-l poate face să înflorească din ramuri sănătoase, cari apoi îmbobnesc realitatea cea săracă cu frumuseți străine, — ducând în rătăcire mulțimile nepricepute.

De aceea rătăcirile intelectuale sau etice s'au stins cu atât mai grabnic, cu cât au fost lăsate în mai deplină libertate.

Nu voim să spunem că astfel de rătăcirii pot fi lăsate fără supraveghere, până vor muri de proprie inaniție sau devorându-se singure din zel irațional. Ele adeseori pot fi primejdioase pentru societate. În „sfânta nebunie“ ce-i cuprinde pe cei mărginiți, ei îndrăznesc uneori să intre în templele Dumnezeului celui adevărat și să distrugă bogăția și arta. Măsuri de pază și de ordine trebuiesc luate. Pentru că sectele de orice fel sunt dușmane din naștere ale ordinii, ale legii, ale societății, ale neamului, după cum marile doctrine raționale sunt întemeietoare și susținătoare de ordine, de lege, de societate și de neam.

Cele din urmă văd pe om, văd lumea și viața în toată complexitatea posibilă nouă la un anumit grad de evoluție umană, — văd realitatea; pe când rătăcirile concentrate în secte nu văd decât crâmpes, și acelea strâmbe, din om, din vieță, din realitatea dată.

Dar, pe lângă luarea măsurilor de pază, cel mai bun remediu împotriva sectelor este să le lăsăm în pace, să se consume singure, sau să moară de inaniție.

E o plăcere să vezi cum forțele bune, sănătoase, puterile universale ale vieții, le izolează zi de zi din cadrele vii ale societății. E o plăcere să-i vezi pe sectarii de orice fel, asmuțându-se unii pe alții, când nu mai au pe cine asmuța, adunați într'un cerc tot mai strâmt, în care ei înșiși știu că se vor sufoca. E o plăcere să vezi pe manicul care a vorbit odată de pe amvon sau de pe tribună în urletul mulțimilor, ținându-și vorbirea înaintea singurului credincios ce i-a mai rămas, sau, mai ales, ținându-și și discursurile.

E o lege a firii: tot ce crește strâmb să nu poată ajunge în înălțimile luminișului de pădure, iar roada să-i fie pipernicită și viermănoasă.

E o lege a firii și o salvare a vieții și a creației.

* * *

Ne gândim cu adâncă amărăciune, cât de strâmb a crescut ramura vieții românești care trebuia să poarte numele de: viață politică, în anii de după unire!

Câtă lume s'a condensat în secte și ce puțini au pătruns adevăratele rosturi ale unei doctrine politice naționale!

Câți ani pierduți în înflăcărare sectară și cât de puține zile jertfite marilor interese generale!

La un punct de saturație s'a ajuns azi, fără îndoială. Ofensiva sectară bate în retragere. De câțiva ani asistăm la tot mai puține iureșe în templu a celor născuți și sortiți să moară în biserici strâmte. Atacurile, cu capul a mână, cari se mai dau ici și colo, sunt respinse de reînvierea unei discipline naționale, care simte instinctiv primejdia ce ne paște din împărțirea fiilor unui popor în cete de dușmani, din motivul că sunt divizați în partide politice.

Cercul de fier se tot strânge în jurul sectarismului politic. Cu cât sectarismul a fost mai feroce, cu atât strangularea-i va fi mai aproape. Nația vrea să respire în larg. A început să pipăie realitatea, și când va fi cunoscut-o bine, se va întoarce ca un singur om către altarul singurului templu național, lăsând pe cărturari și pe farisei să boscorodească, să discute și să se certe între ei până li se va urî, în strâmtele și nearisitele lor sinagogi.

I. AGÂRBICEANU

Elegie

Pe aria câmpului în verde închis
Mai sunt încă schije de sparte orchestre,
Și mânjii sburdalnici cu coamele 'n vânt
Mai fulgeră zările fără căpestre...

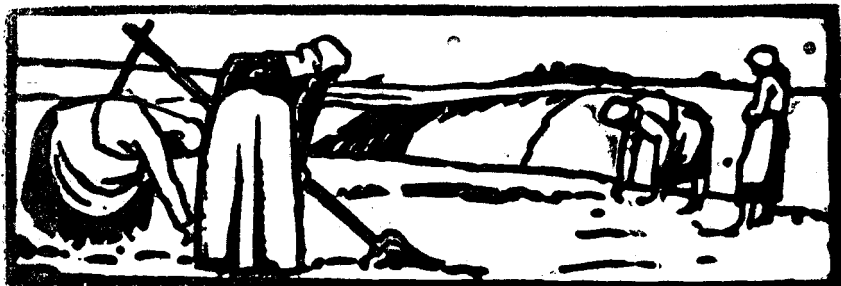
Pe alvia muntelui cu brazi până 'n ceruri
E-o nouă 'ntonare de cântece multe,
Dar pe tăpșanuri cu fragi și cu smeuri
Nu-i nimeni s'asculte, nu-i nimeni s'asculte...!

Și miriștea lucie, neagră și 'nfoarsă
Tot cheamă 'nzădar o nouă unealtă
Să-i salte mândria, să-i urce răscoala
Și floarea să-i crească mai grasă și 'naltă.

Prin locuri ascunse 'n bulboane și umbre
Mai sunt încă hârci, pricoliciuri și iele,
Dar oamenii-s răi și le-amenință adesea,
Ținându-se 'n ciudă departe de ele...

Iar bunul Sân-Gheorghe 'negrit de paiangeni,
Călare, cu zale și pinteni de aur,
Așteaptă zadarnic urmași în icoană,
Cu sulifa 'ntinsă spre șold de balaur...!

TEODOR MURĂȘANU

Situația economică a României

— Nedumeriri —

Iarăș se legiferează la noi. În 15 Noembrie 1930 Corpurile noastre legiuitoare și-au început activitatea. Sesiunea a fost deschisă prin un mesaj, care dă mult de gândit, atât în privința fixării *diagnozei* crizei economice, cât și în privința *soluțiilor* preconizate pentru așanarea ei.

Oricare cunoscător a studiat programul anunțat de guvernul actual și a fălmăcit constatările lui, confruntându-le cu realitatea adevărată și chibzuind asupra rezultatelor ce vor urma din soluțiile pe care le prevede, desigur că s'a ales cu o serie de *nedumeriri* asupra viitorului apropiat. Va fi iarăș o experimentare mai mult, evident tot în detrimentul țării.

De zece ani încoace multe programe au fost citite la noi. În urma lor Corpurile legiuitoare au votat un potop de legi. O lege mai nestudiată, mai neeconomică și mai nepotrivită ca alta. Situația economică a țării, în urma acestei legiferări a devenit din zi în zi tot mai gravă, așa încât, numai după o scurtă perioadă, am ajuns să stăm astăzi cu mult sub nivelul crizei mondiale.

Această stare îngrijorătoare a țării face dovadă, că întreaga noastră legiferare economică de până acum nu prezintă garanții pentru o ameliorare generală. Se impune o altă directivă, alte metode și alt program pentru ameliorarea situației economice. Nici mesajul recent nu prezintă nimic serios în această privință, astfel și legiurile ce vor urma pentru realizarea soluțiilor urmărite, nu vor avea rezultatul dorit. Să rezumăm motivele noastre:

1. *Nota personală*. Guvernul actual a crezut oportun să lase a se răspândi versiunea, că acest mesaj conține programul Suveranului. Atât înainte, cât și după deschiderea sesiunii, s'a scris prin cotidiene despre acest lucru. Guvernul însă nu a crezut de cuviință

să dea o rectificare, și astfel s'a înrădăcinat convingerea în opinia publică, că mesajul recent conține soluțiile personale ale M. S. Reșgelui. Socot aceasta ca o mare greșală.

Azi criza economică a ajuns la noi într'o fază foarte periculoasă, încât neajunsurile ușor pot provoca zguduiri interne. În Ardeal nu am văzut niciodată o stare de spirit ca acum. În această atmosferă încărcată, singura nădejde, care stăpânește azi masele, este încrederea nelimitată în înțelepciunea Suveranului. Spre el sunt concentrate toate privirile și toată speranța pentru o asanare a situației.

E însă o imprudență de neiertat din partea regimului, a năgaja această aureolă a Suveranului în toiul neajunsurilor economice. Măsurile anunțate vor fi ineficace, și astfel nu vor putea ameliora situația generală de azi. Nu e bine, ca acest nesucces să se resfrângă asupra persoanei Suveranului. În cursul celor zece ani din urmă am avut exemple edificatoare cum se distruge și ce ușor dispare încrederea maselor.

2. *Două programe.* Așa se vede, că partidul național-tărănist, când guvernează, are două programe distincte în materie economică, care se contrazic. Regimul Iuliu Maniu a avut unul, iar regimul Mironescu altul. Aceste programe nu se pot alia deoarece principiile sunt opuse.

Programul economic al regimului Iuliu Maniu a crezut oportun să schimbe întreaga tehnică de guvernare a țării românești, atât în privința scheletului de organizare, cât și în privința principiilor de bază. S'a atacat aproape tot aparatul de stat, s'au creat regii autonome, consilii și directorate, schimbându-se, înlocuindu-se și modificându-se cu nemiluita toate instituțiile publice existente. Rezultatul a fost o debandadă în administrarea generală a țării și o *incărcare excesivă a bugetului statului*. Experimentările dlui Virgil Madgearu vor rămâne de pomină în istoria țării. În general, programul regimului Iuliu Maniu nu a înțeles, ce înseamnă „reduceri” și „economii”.

Programul regimului Mironescu se prezintă tocmai cu această notă a reducerilor și a economiilor. Evident, un asemenea program trebuie și realizat. Dar se pune întrebarea: *de cine și cum?* Nu cred, că guvernul Mironescu și Parlamentul actual vor vutea executa acest program. Pentru acest scop ar fi necesar un alt guvern și un alt Parlament.

Reduceri și economii nu se vor putea concepe pentru vistieria statului, decât prin înlăturarea tuturor schimbărilor create de guvernul Iuliu Maniu. Pentru aceasta va fi nevoie de votul Parlamentului, care va trebui să schimbe acum ceea ce el însuși a creat în cursul celor doi ani din urmă. Acest gest, Parlamentul actual nu-l va face. Prestigiul lui nu-i permite să-și schimbe convingerile de la o zi la alta. În curând, vom avea să înregistrăm și dovezi în favorul acestei susțineri. Guvernul Mironescu va încerca să-și realizeze programul, însă zilele lui sunt numărâte. El va cădea mai curând de cum se crede.

3. *Constatări contestabile.* Fixarea diagnozei crizei noastre economice, așa cum s'a făcut în mesajul de deschidere a Corpurilor legiuitoare, nu pare a fi cea mai potrivită. Sunt multe de adaus la constatăriile făcute de cei chemați a îndruma evoluția noastră economică. Mesajul zice: „O criză economică profundă apasă toate popoarele. Ea atinge toate ramurile de producțiune. Industria este tot așa de mult lovită ca agricultura. Iar România, fiind țară agricolă, simte mai puternic criza în domeniul agriculturii, iar de altă parte din cauza lipsei de capitaluri situația financiară s'a resimțit la noi mai adânc. Scăderea vertiginoasă a prețurilor produselor agricole, agravată prin taxele mari și măsurile de restricțiune aplicate acestor produse de către țările industriale și prin urcarea exagerată a dobânzilor, a creat la noi o stare generală împovăraătoare“.

Și atât. Va să zică: *Criză mondială, care se resimte la noi mai adânc, fiindcă: 1. Suntem o țară agricolă. 2. Este o lipsă de capitaluri. 3. S'a pronunțat o scădere a prețurilor produselor agricole, și 4. Se admit în viața de credit dobânzi exagerate.*

Nu se mai discută existența crizei economice mondiale. Nu se poate discuta nici faptul, că în România criza este mai adâncă ca în alte țări, deci noi stăm sub nivelul mondial al crizei. Se discută și trebuie să se discute însă acele împrejurări, cari au provocat la noi agravarea crizei sub nivelul mondial. Condițiunile noastre geografice și posibilitățile naturale ale țării românești ar putea garanta o altă situație economică decât cea pe care o are. Care sunt, deci, motivele adevărate, cari au pricinuit o agravare așa rapidă a situației economice a acestei țări?

Pentruce este la noi criza mult mai adâncă, decât în alte țări agricole cari dispun de resurse cu mult mai modeste? Răspunsul la această întrebare se poate rezuma în concepția sistemului parazitărilor, care bântue azi viața noastră economică.

Constatăriile făcute în mesaj privesc numai urmările, mai bine zis manifestațiunile inerente ale acestui sistem, și nimic mai mult. Să lămurim:

Sistemul parazitărilor în viața economică a unei țări turbură activitatea singuraticilor factori ai producțiunii, cari nu mai stau pe picior de egalitate în funcțiunea lor, ci unul este subjugat altuia, unul este avantajat în detrimentul altuia, unul beneficiază în paguba altuia, până la anemizarea și zdruncinarea completă a acestuia. În această ordine de idei se poate concepe într'o țară: 1. Capital parazitărilor. 2. Industrie parazitărilor. 3. Agricultură parazitărilor. După felul cum singuraticii factori ai producțiunii vor fi avantajați în dauna celorlalți.

Teoria rentabilității susține, că în viața economică factorii producțiunii vor acționa în vederea realizării unui beneficiu. Rentabilitatea este animatorul factorilor producțiunii, ea determină activitatea lor. Regulatorul acestei activități este statul. În vederea progresului economic statul organizează această activitate, coordonează factorii producțiunii și reglementează limita beneficiului ce izvorește din această activitate. *În principiu activitatea factorilor producțiunii trebuie*

să beneficieze potrivit aceleași măsuri. Egalitatea beneficiului este norma, pe care trebuie să o observe statul la reglementarea factorilor producției. În dispozițiunile articolului 21 din Constituția noastră este și prevăzută această normă.

La noi însă din anul 1922 încoace s'a trecut peste aceste considerațiuni elementare ale vieței economice și peste dispozițiunile Constituției. S'a încurajat capitalul și unele ramuri din industria țării în mod exagerat, față de ceilalți factori. Astfel s'a ajuns la situația de azi.

Avem azi de înregistrat în viața noastră economică deoparte un capital parazit și o industrie parazită, iar de altă parte o agricultură anemiată și deficitară. Vom demonstra.

Capital parazit. Capitalul nostru zis național nu se prezintă în viața economică cu manifestațiuni constructive. Se dovedește această susținere prin slăbirea continuă a celorlalți factori ai producției, începând dela anul 1922 încoace. Aceste manifestațiuni sunt rezultatul pretențiilor, pe care acest capital le are în viața economică. Vrea mari câștiguri, cari trec cu mult peste măsura beneficiilor ce le realizează ceilalți factori. Dobânzile uzurare sunt felul de activitate a acestui capital. El este prea redus ca să poată satisface unei circulații normale, și incasează prea mult față de serviciile ce le face economiei naționale. Plafonul emisiunii de 21 miliarde de lei, cât a fost fixat la noi, se arată a fi prea redus, iar scontul de 9% este prea urcat față de exigențele vieței noastre economice.

Pe această cale și cu un capital manevrând astfel nu se va putea reface țara românească niciodată.

În monarhia habsburgică am văzut un caz asemănător. În epoca dela anul 1816 până la anul 1883, capitalul a manevrat în condiții similare ca azi la noi, și rezultatul a fost o sărăcie generală. Abia după legiferările din anul 1883 a început o schimbare, care a durat lungă vreme, până când s'a putut înviora viața economică.

Industria parazită. Unele ramuri ale industriei noastre sunt excesiv încurajate, în urma cărui fapt fabricatele ei sunt plătite cu mult mai scump ca în circulația mondială. Aceste fabricate sunt de prima necesitate și astfel plus-prețul apasă greu asupra consumatorilor. Se cifrează anual la 10 miliarde de lei în plus suma ce se plătește subț acest titlu de către consumatori.

Politica vamală pentru textile, fier brut, cărbuni, hârtie, ciment, etc., determină acest surplus de plată în detrimentul consumatorilor. De aici vine, că tot ce agricultorul cumpără este prea scump, iar ce vinde este prea ieftin.

Soluții. Măsurile de îndreptare fixate în mesaj se pot grupa astfel: 1. *Cele cari prevăd intensificarea valorificării metodice a bogățiilor noastre.* 2. *Cele cari prevăd reduceri și economii în bugetul statului.* 3. *Cele cari prevăd „îmbunătățirea economiei private“.*

Nimic de zis în privința grupărei acestor soluții. Să vedem însă cari sunt limitele măsurilor. De zece ani încoace avem o tristă experiență în soluționarea problemelor noastre politice, deoarece una se zice

și alta se face. Ne rezervăm dreptul de a reveni asupra soluțiilor, când vom avea proiectele depuse.

Până atunci avem unele observațiuni de făcut în mod principar.

Reducerea concepută de 7 miliarde lei a bugetului statului nu se va putea realiza numai prin operațiunea de comprimare a diferitelor poziții bugetare și nici prin demiterea unor funcționari, ci numai prin desființarea instituțiilor inutile create dela anul 1922 încoace. Prin această măsură nu va suferi de loc administrația generală a țării.

Incurajarea agriculturii nu se va putea înfăptui decât prin organizarea sistematică a capacității de producție a proprietăților și a rentabilității agricole.

Această organizare trebuie să se înfăptuiască continuativ și după un program bine chibzuit. Trebuie să se știe, că progresul agricol se asigură într'o țară prin agricultori și nu prin agronomi. Deci organizarea trebuie începută dela ei, și numai așa se va merge mai departe.

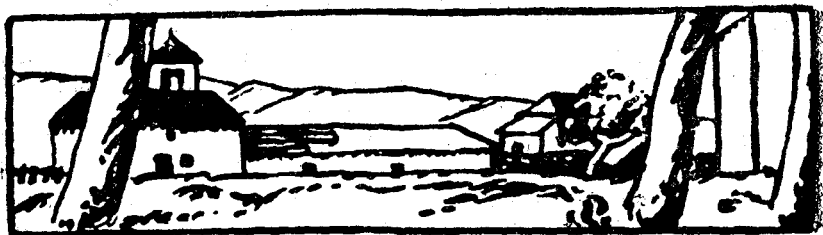
Alte observații. Nu se va satisface paritatea mondială numai la preț cum privește mesajul, ci această paritate trebuie garantată și la cost. Nu va fi destul, să fie adus prețul intern al cerealelor la nivelul celui mondial, ci însăș producția va trebui să fie nivelată la paritatea mondială. Insaș rentabilitatea producției trebuie ridicată la cea mondială.

Datoriile existente agricole nu vor putea fi reglementate la debitori dela caz la caz prin instituții particulare, cum prevede mesajul, ci numai în general prin dispoziții ce ating pe toți debitorii în ansamblu. Banca de asanare preconizată de mesaj cu sistemul benevol al conversiunii nu este potrivită pentru reglementarea acestei probleme. Fără intervenția statului, această reglementare azi nu se poate nici închipui.

Mesajul zice: „Guvernul va înfățișa o lege pentru înfrânarea cametei“. Prosperitatea economică a țării ar reclama de urgență această lege, nu cred însă, că Parlamentul actual o va și vota. Ideologia ce stăpânește încă și azi cercurile noastre economice nu admite reglementarea camelor. Socot, că va trece încă mult timp până se va concepe așa ceva. România este caracterizată în toată lumea financiară ca o țară, unde uzura înflorește liber. Orice capital străin, venind la noi, imediat cum trece granița devine uzurar. La noi uzura începe la stat, continuă la institutul de emisiune și termină la particulari. După mentalitatea noastră, camăta uzurară a devenit o transacțiune liberă, pe câtă vreme în alte țări există împotriva ei dispozițiuni categorice ale codului penal.

Am atins o serie de nedumeriri, ce involuntar se ivesc din recentul mesaj de deschidere a Corpurilor legiuitoare. Timpul va dovedi dacă ele sunt și îndreptățite.

ION IACOB

Basarabia pitorească

Nici un ținut din România întregită nu se sprijinește ca Basarabia pe hrisoave cari clădesc temelia istoriei noastre naționale. Străbătând Basarabia întâlnim, județ cu județ, localități în care vitejia străbună a învins vrăjmașii puternice. Hotinul, Soroca, Tighina, Cetatea Albă, Chilia, Ismail, Lipnic, sunt ținuturi unde odihnesc hatmani și pârcălabi, arcași și plăeși, moldoveni dintre cari marele nostru Mihail Sadoveanu și-a ales eroii scrierilor lui neîntrecute. Nu numai ținutul din stânga Prutului este pitoresc, ci și oamenii care îl locuiesc, prin numele ce-l purtă. Întâlnim aci: Barbăscumpă, Lăpușneanu, Buzămurgă, Voinicu, Spancioc, Lapedulce, Sfeclă, care amintesc pe acel vrednic Botgros, tovarăș viteaz al frașilor Potcoavă din romanul „Șoimii”. Basarabia încorsetată între Nistru și Prut înfățișează un neasemuit pitoresc. Deluroasă la nord, aproape muntoasă în partea Sorocei în drumul care duce dela Ocnița spre Otacii Nistrului, într'un fermecător zigzag, urmărind cursul apei, își coboară ogoarele spre codrii Orheiului și ai Lăpușnei, spre șesul nesfârșit al Bugeagului de unde se torc prăfoasele drumuri spre râpele Cahulului, spre Bolgradul cu Ialpugul plin de pește ori spre Vâlcov, această Veneție a Basarabiei așezată pe canale în Delta unde Dunărea prin 40 de brațe își varsă apele ca să îndulcească Marea Neagră.

Plecând din Cernăuți, șoseaua trece prin Boianul ce nu și-a vindecat încă rănilor războiului și se oprește la Noua Suliță, în poarta Basarabiei. De aci până la Hotin străbatem cel mai românesc ținut ca înfățișare, numit din cauza vecinătății: Bucovina. Frumoase gospodării moldovenești, cu ogrăzi, cu casele înconjurate de cunoscuta prispă țărănească, cu flori multe la ferești și cu livezi înfrinse pe-al căror fond verde se odihnește albul păreșilor. Când treci sârbătoarea prin Stroești, Debăuți, Neldebăuți, te farmecă gospoda-

rii cu cel mai curat port moldovenesc: sumanul aruncat, pițziș, pe umere, înodat sub bărbie cu șnur de găitan, opinci de „talpă“ cămașă albă de in, chimirul lat, împodobit cu „nimicuri“ de alamă, și căciula de sub care năvălesc, pe ceafă, plete bogate. E singura parte a Basarabiei în care s'a păstrat portul românesc.

În patru ore, birjarul basarabeian numit „balahur“, te duce la Hotin într'o trăsură în care te miri cum pot încăpea atâția pasageri și cum poate fi trasă de niște animale pe cari, după multă bunăvoință, am putea să le numim „cai“. Orașul Hotin, murdar, cu case vechi în cari negreșit că în unele au locuit contimporani de ai lui Ștefan Voevod, c'o prefectură impunătoare în fața căreia chipul în bronz al lui Ștefan O. Iosif parcă ne vorbește:

Am cucerit ce-aveam de cucerit...

Prin străzi ce străbat ghetto orașenesc, coborâm la Cetatea despre care dl N. Iorga spune că e cea mai însemnată din Europa. Dacă sunt îndoeli că regele geților, Cotizon, ar fi întemeiat Hotinul, istoria precizează că genovezii au clădit Cetatea pe care Ștefan cel Mare, după pacea dela 1459 cu Cazimir, regele Poloniei, a restaurat-o. Mărețele ziduri impun și azi prin înălțimea și trăinicia lor. În paraclis dăinuște încă urmele de sfinți, ca și biserica și geamia de după întâia întăritură de ziduri. Pe meterezele înalte în 1920 s'a urcat regele Ferdinand, și-a privit întinsurile Ucrainei cu măreția unui vultur ce a cucerit văzduhul.

Sub vechea stăpânire, „parahoadele“, vapoare mici, urcau dela Cetatea-Albă până la Otaci-Soroca, în fața Moghilăului rusesc. Zile întregi călătoriai pe Nistrul plin de cofituri străbătând ținuturi de fermecătoare frumuseți, printre livezi și păduri, pe lângă mănăstiri săpate în stânci, pe malul apei. Într'o asemenea călătorie am întovărășit în 1918, în propagandă culturală, pe scriitorii N. N. Beldiceanu, Nichifor Crainic, baritonul Gheorghe Văleanu și artistul de mare talent Ion Sârbu. De-atunci parahoadele au coborât unele la Dunăre, altele au putrezit în apele Nistrului. Astăzi dela Otaci vii la Soroca sau cu bolahurii ce te asurzesc cu clopotele din capul oiștei, ori cu trenul, ce în două zile aproape, te lasă în gara Florești, unde intri pe mâna primarului birjarilor.

Județul Soroca este în întregime moldovenesc, în afară de cele 10 colonii evreiești și vreo două de lipoveni, semănate de stăpânirea de eri, într'un scop lesne de înțeles. Soroca este ținutul pe care s'a plămădit istoria noastră. Satele de răzeși și mazili sunt așezeri întemeiate de marii Voevozi după cum dovedesc uricile cu stampile mari de ceară care se păstrează până astăzi. Aci întâlnești la Catingenii Mari, la Bădiceni, răzeși și mazili care încă se mai strigă: căpitan Nichifor, căpitan Iustin, căpitan Nicandru...

Soroca este Sinaia Basarabiei. Imprejmuită de stânci și dealuri podgorite cu vii, pe jumătate încinsă cu brăul Nistrului, numai spre răsărit se deschid fereștile zărilor peste câmpul nesfârșit al Ucrainei. Soroca este raiul privighetorilor. Primăvara mii de cântărețe se întrec prin livezi, prin vii, cobor în copacii din oraș, fami-

liarizate cu oamenii, ca și cu desigurile. Orașul este azi locul poeziei și al tihnei, după cum eri era fulburat de lupte și frământări.

Orașul Soroca este cel mai vechi din Basarabia. Prin veacul al V-lea înainte de Hristos era colonie grecească și se numia Olhionia. După 400 de ani, Dacii au zidit, în locul acestei colonii, cetatea Serghidova. Pela jumătatea veacului al treilea după Hristos, orașul capătă numele de Soroca. Și în acest cot al Nistrului genovezii au ridicat Cetatea ce-a slujit veacuri întregi voievozilor moldoveni. Intre aceste ziduri a fost pus la închisoare de către boerul Petriceicu Hajdău, Duca Vodă Arnăutul, domn al Moldovei și al Ucrаниеi, ginerele lui Istrate Dabija Vodă. La 1692 domnul Moldovei, Constantin Cantemir, cu fiul său Dimitrie, iau parte la asediul Sorocei, iar Ștefan Voevod „Hospodarul țării Moldove“ întemeiază la Nistru un sat de mazăli întărindu-l printr'un hrisov semnat de: vornicul Bodi, pârălăbii Sbierea, Luca Bleca, pârălăbul de Neamț, Arbure, Hangura din Orhei, paharnicul Dajbog și Tonea Stolnicul. Stăruie asupra acestor fapte pentru că sunt dovezi ale unei oblăduiri moldovenești, ce nu pot fi înlăturate de născocirile unor interesați.

Trecând apa Căinarului, Cubaltei și a Răutului, după 50 km. de la Nistru, ajungem în Bălți, cel mai viu și mai comercial oraș din Basarabia. Nod de cale ferată, din gara așezată la kilometri de oraș, pornesc trenurile spre Bucovina, spre Iași, spre Rezina delamalul Nistrului, deservind județele Hotin, Soroca, Orhei. Orașul crește săptămână cu săptămână. Pulsează viața comercială în el, ca belșugul într'un pământ irigat. De pe vremea lui Petru cel Mare care, la 1711 bătut de turci a părăsit averile războiului pe aceste locuri, n'a mai rămas în Bălți decât glodurile pe care le trezese ploile. Deși orașul este bine pavat, când plouă iese printre pietre sau aduc căruțele un glod care se lipește de încălțăminte ca cleiul, un glod în care piciorul alunecă, de nu poți umbla fără băț cu țință la capăt. Nici Cahulul nu se poate lăuda c'un asemenea noroi, deși râpa din mijlocul orașului prezintă un hlei ca arama topită.

Părăsind o clipă drumurile, afirm că nicăiri în țara românească nu înfalnești oameni ospitalieri ca'n Basarabia. Nu ți-e permis să ieși dintr'o casă de basarabean, oricât cât de nevoiaș ar fi, cu stomahul gol și gâtlejul neudat. Acel „ia mă rog să luați ceva“ se transformă într'un ospăț ce în obiceiul basarabeanului nostru înseamnă „înăcar un ceai“. Abia fumezi o „papiroasă“ și samovarul e gata. E adus și așezat pe masa mare. Prin căpăcelul deschis, aburii fumegă și șuer încet, ca o muzicuță. Ș'apoi pe masă iau loc: mezeliuri fel de fel, mușchiuleț de porc, brânzeturi și măslina, „paștet“ de pasăre sau epure, un anumit vâșușor cu unt, chisele cu dulceață de coarne, cireșe amare, „măline“ și miere de albine și ceiace nu poate lipsi. „siliotca“: scrumbii grase, în farfuri lungărețe, înconjurate de roto-goale de ceapă. Înainte de-a începe ceaiul, datoria te silește să iei mai multe „stăcănele“ cu rachiu, care, de fapt, nu pot suporta di-

minifirul de stăcănele pentru că sunt pahare mari cu rachi, preparat fie cu diferite mirodenii, fie cea „zubrovcă“ ce trece de 75 grade și e numită astfel după firul de iarbă ce-i dă parfumul și țâria.

Această așezare gastrică se cheamă „măcar un ceai“ și formează interiorul pitoresc al unei gospodării basarabene.

Bine dispuși, să urmăim călătoria spre Orhei, străbătând Ordăseii pe drumul de țară ce lasă în dreapta Teleneștii unde s'a născut Trojki și 'n stânga vii de sute de hectare. Micul oraș Orhei, ridicat în locul cetății dacilor Patridova, s'a bucurat de edili gospodari, căci intri printr'o alee de plopi, străbați o stradă frumoasă, cu edificii impunătoare și eși pe șoseaua ce duce spre Chișinău, pe sub o fermecătoare boltă de copaci bătrâni ce se înfrățesc pe-alocuri cu vestii codrii orheeni. Sunt nespuse de frumoase poziții deluroase, ca Perisecina, vestit sat de buni gospodari și 'cu platoul de pe-al cărui coboriș vezi frumosul Chișinău, cu bulevardele lui largi și grădinele horbotate în flori.

De-acum scoborâm spre Tighina, ne-abatem pe la mănăstirea Chițcani unde trebuie să guști numai decât un pahar de vin, căci altfel „să usucă curpenii“ după cum declară părintele arhondar. Mănăstirea posedă o însemnată bibliotecă unde se găsesc și scrierile starețului Andronic tâlmăcite într'un stil arhaic. Vrând să spună c'a fost primul născut, scrie:

„Eu întâi ficălosul am deschis pântecul mamei mele...“

Aluncăm pe valea largă a Nistrului, prin Hagimusa, lăsând Chircăeștii în dreapta și Talmazul pe malul Nistrului, sat unde s'a născut cărturarul Ștefan Ciobanu, membru al Academiei Române. În zarea limpede deslușim Nistrul cel Chior, poreclit așa pentru că într'o zi Nistrul a luat-o razna și-a rupt dela Ucraina 5000 de Ha. Întâlnim de-acum, mereu, Valul lui Traian, acel terasament înalt ce viețuiește de secole, și movili, cum sunt cele de pe dealurile Leuntei, cari, în trecut, desigur că formau punte de observații. Pe-aci așezările se numesc: Paris, Sofia, Odesa-Nouă, Leipzig sau Cairo, unde locuiesc faraonii cei oacheși. Șesul imens al Bugeagului, cu nesfârșite ogoare de porumb și lanuri de grâu care vara unduiesc ca aurul, se desfășoară până la Dunăre. Deasupra acestui întins căldura urzește mirajuri strălucitoare ce 'ncântă privirea călătorului. Până la Bairamcea, vestit târg pentru comerțul cu cai și pentru școala normală pe care războiul a ruinat-o, nu vezi așezare de om. Dacă norocul face s'ajungi Sâmbăta în Bairamcea, ești expus să leșini de foame. Intovărășind pe Ștefan Ciobanu, cu greu am putut fi primiți într'o prăvălie de unde, aflând cine suntem, ne-a poftit în „dvoreansca comnata“. Nu descriu această „cameră pentru nobili“; se va înțelege din mănăstirea ce ne-a fost servită: ochiuri în care am găsit bucăți de festilă, ceia ce ne-a făcut să înțelegem c'au fost preparate cu său de lumânare. Largul șes al Bugeagului, pân' la limanul Nistrului, cuprinde o varietate de sate și de colonii: Sarata, Tatar Bunar, Fântâna Zânilor, iar între Ismail și Bolgrad: Broasca și Ciușmeaua Văruiță. La 6 km. de Bolgrad a fost cetatea Tintu, a lui Ștefan cel Mare. Astăzi vre-

mea și plugul i-a risipit urmele. Prin Găvănosu te 'ndrepti spre râpele Cahulului, orașul lui Caravasile, de unde își trage obârșia filosoful Conta.

Din orașul Ismail, cu zdravene rămășiți turcești, nime nu merge spre Delta Dunărei decât cu vaporul. De pe punte observi ruinele cetăților Ismail, Chilia, în mersul lin al vaporului printre Basarabia netedă și deluroasa Dobroge. Dacă plaja și nămolul dela Budachi, Serghievca, Tuzla, Bugas, Burnos, atrag destulă lume, la gurile Dunărei vin pelerini de pretutindeni. Și Vâlcovul îi primește pe toți și-i ospătează cu borș pescăresc și icre negre și-i duce pe la cherhanalele unde muncesc lipoveni bărboși, îmbrăcați în „rubăști“ colorate aprins. Orașelul este așezat pe canale străbătute de lotci. Șaptesprezece canale duc spre mănăstirea Pavlovska, printre sălcii și mari livezi de gutui. Sunt uliți de apă ce se pierd printre înguste fășii de verdeață, deasupra cărora, ca niște învăluri de zăpadă, zbor pescărușii și acea nelămurită varietate de păsări ale Deltei.

Pe aceste uliți de apă vin lotci încărcate cu pește. Și când norocul face să se prindă un morun de sute de kilograme, o săptămână încheiată bea lipovenimea. La cele 25 de crâșme răsună armonicele și cântecul trăgănat. Iar când învignurați de băutură se'ntrec la „ruski-hopac“, tropăitul cizmelor de iuft trezește liniștea ce se înalță de pe ape.

D. IOV

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spioni celebri

Colonelul Redl

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În dimineața zilei de 25 Mai 1913 a fost găsit, într'o cameră a hotelului Klomser din Viena, cadavrul colonelului *Alfred Redl* și abia patru zile mai târziu, în ziua de 29 Mai, faptul a fost adus la cunoștința publică prin următorul laconic comunicat, apărut în *Militärische Rundschau*, organul oficios al ministerului de război:

„În noaptea de Sâmbătă spre Duminică 25 Mai, și-a pus capăt zilelor colonelul Alfred Redl. Sinucigașul a recurs la acest gest, fiind dovedit, că

1. avea relațiuni homo-sexuale, cari i-au cauzat greutăți financiare;
2. vânduse ordine militare secrete către agenții unei puteri străine“.

Colonelul era ofițer de stat-major. În momentul sinuciderii ocupa funcția de șef de stat-major al corpului de armată din Praga, înainte însă de a fi mutat în acest post, fusese câțiva ani șeful biroului de spionaj și contra-spionaj din Viena. Se înțelege, prin urmare, enorma senzație produsă nu numai la Viena, ci în toată monarhia și chiar peste graniță, de trădarea unui ofițer aflat într'o situație atât de înaltă.

Dar, ce trădase Redl, și în favoarea cui? După propriile sale mărturisiri, făcute în ceasul din urmă succesorului său în postul de

șef al biroului de spionaj, colonelul Ronge, Redl fusese în legătură încă din anul 1910 cu agenții mai multor state, printre cari Rusia și Italia, vânzându-le copii fotografice după toate actele importante și secrete ce-i trecuseră prin mână. Actul cel mai important, ce intrase pe această cale în stăpânirea Rusiei, era planul de desfășurare al armatei austro-maghiare contra Rusiei în Galiția.

* * *

Descoperirea trădătorului se datorește, ca mai totdeauna în asemenea cazuri, unei simple întâmplări. La sfârșitul lunii Aprilie 1913, o scrisoare poste-restante pe adresa „Nicon Nizetas“, neridicată de adresant, a fost înapoiată de oficiul poștei centrale din Viena, poștei din Berlin, de unde fusese expediată. Deschizându-se aceea scrisoare pentru a se afla expeditorul, s'a găsit că conținea, în afară de 6000 coroane în bancnote, adresele a doi spioni cunoscuți biroului de contra-spionaj german, unul cu domiciliul la Paris, altul la Geneva.

Acest fapt dând de bănuț, posta berlineză a remis scrisoarea șefului biroului de informații din marele stat-major, care, la rândul său, a presupus, față de importanța sumei găsită în scrisoare, de cele două adrese și de numele straniu al adresantului, desigur fictiv, că nu putea fi vorba decât de o mare afacere de spionaj în paguba Austriei. Scrisoarea a fost expediată biroului de spionaj din Viena.

Șeful acestui birou, colonelul Ronge, înțelegând, că în adevăr, scrisoarea nu putea să fie adresată decât unui spion, începu cercetările pentru a descoperi pe adresant, despre a cărui persoană lipsea însă orice indicație. El putea să locuiască la Viena, și să fi fost împiedecat din cauză de boală sau alte motive să-și ridice scrisoarea; putea însă să locuiască și aiurea, în provincie, sau chiar dincolo de graniță. Informațiuni cerute la postă n'au putut da nici un rezultat, niciunul dintre funcționari neamintindu-și, dacă au mai sosit și alte scrisori pe acelaș nume, și, prin urmare, de cine ar fi putut fi ele ridicate.

Nu rămânea decât posibilitatea, ca adresantul sau un trimis al acestuia să vie totuș să ridice scrisoarea. În această speranță, s'a recurs la expedientul de a trimite, tot din Berlin, o scrisoare pe aceeași adresă, postând pe cei mai iscușiți agenți ai poliției în jurul ghișeului respectiv dela posta centrală din Viena, cu ordinul de a urmări pe acela care va veni s'o ridice.

Adresantul mult așteptat întârzia însă să se prezinte. Abia în ziua de 24 Mai, spre seară, apăru un domn civil la ghișeul poștei, ridicând scrisoarea fatală. Cei trei agenți il urmăriseră până în piața Sf. Ștefan, unde necunoscutul se sui într'un automobil, dispărând în străzile înguste din centrul Vienii. Agenții, negăsind din întâmplare o altă mașină liberă, pe atunci taximetrele erau rare în capitala

Austriei, hotărâra să aștepte înapoierea mașinei de piață, al cărei număr avuseseră timp să și-l noteze.

În adevăr, înapoiându-se mașina, agenții aflară dela șofer că își transportase clientul la hotelul Klomser. Căutând în mașină, descoperiră tocul unui cuțitaș de buzunar, pierdut de sigur de ultimul client. Se îndreptară apoi spre hotelul indicat, aflând dela portar că pasagerul sosit cu mașina nu era altul, decât șeful de stat-major al corpului de armată din Praga, colonelul Redl.

În primul moment, detectivii crezură că se găseau pe o urmă falsă, însă, coborând din întâmplare tocmai atunci pasagerul, și văzând că era aceeaș persoană care ridicase scrisoarea dela postă, unul dintre ei se adresa, întrebându-l:

— „N'ați pierdut din întâmplare, domnule colonel, tocul acesta?”

Redl răspunzând afirmativ, dispăru orice îndoială. Doi dintre agenți îl urmăriră dela distanță, al treilea îndreptându-se spre prefectura de poliție, pentru a înștiința pe superiorii săi.

Colonelul Ronge, pus în cunoștință, ceru instrucțiuni dela șeful statului-major, care-i ordonă să caute imediat pe Redl, să-i ia un interogator amănunțit, admițând propunerea de a da după interogator posibilitate criminalului să-și pue singur capăt zilelor. Ronge, astăzi general, publicându-și de curând memoriile sub titlul de „Spionaj industrial și de război“, în editura „Amalthea“ din Viena, descrie în modul următor ceea ce a urmat:

„La miezul nopții, Redl se înapoia la hotel, înconjurat de agenții mei și de comisiunea însărcinată să asiste la interogator. Când am intrat în camera sa, el se și desbrăcase, fiind pe punctul să se sinucidă prin spânzurătoare. Probabil avertizat de întrebarea detectivului în holul hotelului, Redl observase că era urmărit, trăgând concluzia că trădarea fusese descoperită“.

„Redl — continuă Ronge — era complect zdrobit. Nu vroia însă să-și mărturisească crima decât mie, de aceia ceilalți membri ai comisiunei trecură în camera de alături, rămânând eu singur cu el. Mi-a declarat totul, cum încă din anul 1910 a vândut secretele armatei noastre nu numai Franței și Rusiei, ci și aliatei noastre, Italia. Complici n-avea, pentru că posedând destulă experiență în materie, știa că aceștia sunt pierzarea spionilor. Terminând, mă rugă să-i dau un revolver... Când membrii comisiunei, cari, după ce pleaseră din camera lui Redl, patrulaseră toată noaptea în jurul hotelului, trimiseseră dimineața un agent în camera trădătorului, acesta murise“.

* * *

Din altă sursă decât aceia a generalului Ronge aflăm și alte amănunte asupra acestui caz interesant. Scriitorul Ladislau Newor a publicat ziarul *Neues Wiener Tageblatt*, sub titlul „Demascarea spionului colonel Redl“, un articol în care pretinde că descoperirea tră-

dării s'ar datora chiar rușilor. Aceștia plictisiți de repetatele cereri de bani ale spionului, mai ales că acesta, fiind mutat dela direcția biroului de spionaj din Viena, nu mai avea posibilitatea să le facă servicii prea importante, au hotărât să-l demaște. În acest scop, au redactat o depeșă în așa mod, ca să atragă atenția biroului de contra-spionaj asupra acelei scrisori de post-restante, de care vorbește Ronge.

În ce privește naționalitatea colonelului Redl, Newor afirmă că era rutean, trăgându-se dintr'o familie veche din Galiția. El mai avea chiar un frate ocupând un post important în serviciul căilor ferate din Galiția, și Newor critică faptul că, cu toată demascarea lui Redl, acest frate n'a fost îndepărtat din serviciu, fiind menținut în post, astfel că, la începutul războiului în luptele din Galiția, a putut să-și manifeste și acesta sentimentele sale anti-austriace, făcând, prin acte de sabotaj, importante și numeroase servicii rușilor.

În cazul când, în adevăr, Redl ar fi fost rutean, fapta sa ar putea privită sub altă prismă, ne mai apărând atât de odioasă. Totuși pare sigur, că trădarea colonelului n'a fost dictată de sentimentele sale filo-rusești, ci mai ales de înclinațiile sale perverse, împingându-l spre o viață de plăceri și de desfrâu, pe care nu și-o putea procura din modesta leafă de ofițer.

Autorul acestui articol afirmă mai departe că viața dezordonată pe care o ducea Redl pe timpul când se afla cu slujba la Viena atrăsese de mult atenția asupra lui, dar că autoritățile militare și civile au refuzat să dea crezare bănuelilor formulate de unii și de alții.

Astfel, Redl era unul din clienții cei mai asidui ai localurilor de noapte „Moulin Rouge“ și „Tabarin“. În cel din urmă petrecea în fiecare noapte, luând totdeauna loc când apărea în sală în aceeași lojă, vecină cu loja ocupată de ambasada rusească, unde veneau, aproape zilnic, secretarul de legăție principe Unisow și atașatul militar, colonel Macenko, silit în urmă să plece din Viena din cauza activității sale suspecte.

Colonelul Redl se închidea adesea cu colonelul Macenko și cu două coriste dela teatrul „An der Wien“ într'un cabinet particular, ne având voie să-i servească decât un anumit chelner, care primea regulat dela Redl un bacșiș de 100 coroane. Directorul localului intrigat, întrebă pe una dintre coriste despre cele ce se petreceau în cabină și mai ales despre ce vorbeau cei doi domni.

— „Cu noi, răspunse corista, vorbesc lucruri banale, ce vorbesc însă între ei nu știm, pentru că vorbesc într'o limbă străină; adesea studiază planuri și acte“.

Această surprinzătoare afirmație cât și alte atitudini suspecte ale colonelului îndemnară pe director să se destăinuiească unui agent de siguranță, exprimându-i bănuiala, că „Redl nu era decât un spion“. Polițistul comunicând prefectului de poliție afirmațiile directorului, acesta a fost chemat la prefectură, aspru mustrat și amenințat cu închiderea localului, dacă va mai îndrăzni să spioneze pe ofițerii ce

frecventează localul, colportând despre ei asemenea calomnii. Atât de mare era încrederea pe care o inspira Redl!

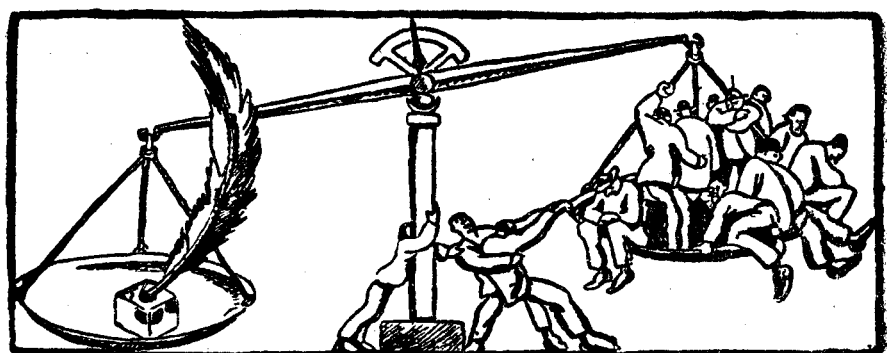
Dar, Redl, după cum afirmă și comunicatul ministerului de război, publicat după sinucidere, era homosexual. În tovărășia unui tânăr sublocotenent de ulani frecventa acea localurile nocturne de petrecere, risipând mari sume de bani. Tânărul și elegantul ofițer, deși dintr'o familie săracă, cheltuia mult, nu numai în tovărășia colonelului. Luxul pe care îl făcea acest ofițer deșteptă curiozitatea camarazilor săi, cari, adresându-se comandantului regimentului, îi atraseră atenția asupra faptului, exprimându-și bănuiala unor relațiuni vinovate, cum și erau, între imberbul sublocotenent și colonelul de stat major.

Însă, și acești ofițeri au avut aceiaș soartă ca și directorul „Tabarin”-ului, comandantul lor muștrându-i și interzicându-le să se mai ocupe în viitor de afacerile particulare ale camarazilor, mai ales ale unui ofițer într'o situație atât de superioară ca aceia a colonelului Redl, șeful unuia dintre cele mai importante servicii din armată.

După demascarea trădătorului și sinuciderea acestuia, sublocotenentul de ulani și-a luat și el pedeapsa. Arestat sub învinuirea de complicitate, i s'a dovedit, ce e drept, nevinovăția în afacerea spionajului, a fost însă degradat și condamnat la câteva luni închisoare pentru celelalte legături pe cari le avusese cu colonelul.

În ce privește trădarea lui Redl, ea a pricinuit mari pagube Austro-Ungariei, dând posibilitatea rușilor să cunoască întreaga organizație militară a monarhiei. Generalul Ronge crede chiar, că succesele rușilor în primele luni ale războiului, pe câmpurile de luptă din Galizia, se datoresc în parte și acestei trădări.

V. P. RÂMNICEANU

Cronica politiceii interne

Nota de plată a României

În ceasul acesta de grea cumpănă financiară, politica României se exprimă mai cu seamă în cifre. Guvernul provizoriu al dlui Gh. Mironescu, menținut la putere pentru a ispăși, chipurile, păcatele defunctului guvern prezidat de dl Iuliu Maniu, a depus la Camera proiectul bugetului țării pe anul 1931. Miliardele, așezate în coloanele șubrede ale contabilității publice, se oferă, de câteva zile încoace, comentariilor și profețiilor tuturor. E nota de plată, care ni se prezintă spre achitare ca o consecință a aventurii național-țărăniște. Costisitoare experiență a făcut alegătorul român, pe propria lui socoteală.

Nu există astăzi niciun locuitor al țării, care să nu fie pus la contribuție; căruia să nu i se ceară jertfe; al cărui buzunar să nu sângereze de pe urma cârmuirii actuale. Toate clasele producătoare suferă. Toți cetățenii dau. Agricultorii se văd copleșiți de povara datoriilor acumulate în temeiul teribilului calcul al dobânzii la dobândă. Negustorii stau cu brațele încrucișate în fața rafturilor cu marfă, în așteptarea clientelei care nu se prezintă; rar s'au pomenit oameni mai puțin ocupați decât aceștia. Muncitorii nu găsesc de lucru, fabricile își diminuează producția, până și băncile, copleșite de aparenta lor prosperitate, se plâng că nu mai găsesc unde să-și plaseze capitalul disponibil, fără riscuri. Iar la poarta fiecăruia, perceptorul se prezintă zilnic cu amenințarea unui sinistru concert de tobă.

Toți suntem așezați sub teascu fiscalului, presați până la refuz, ca să asigurăm un echilibru bugetar, compromis de politica financiară nesocotită a guvernanților de astăzi.

Căci, în definitiv, pentru ce și pentru cine plătim? Plătim din punga noastră generozitatea dlui Romulus Boilă, care a găsit mo-

mentul oportun să răsplătească cu pensii pe foștii funcționari ma-
ghiari, dușmani declarați ai statului român. Plătim excursiile în străină-
tate ale dlui I. Lugojanu. Plătim diurnele consiliilor de administrație
ale regiilor autonome născocite de dl Virgil Madgearu. Plătim luxul
dizolvant al directoratelor dlui Alex. Vaida. Plătim și „Ciuleandra”
dlui Liviu Rebreanu, și leafa dlui Stan Vidrighin...

Și ce nu mai plătim încă?

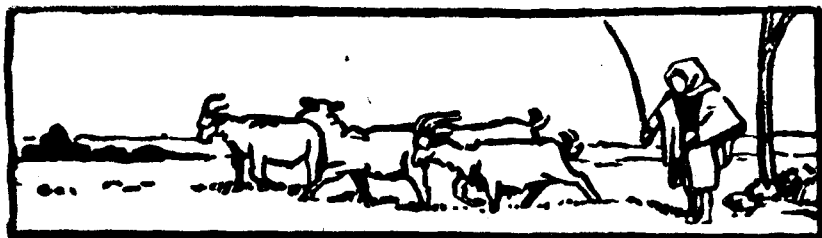
Iată de ce s'au luat din salariile funcționarilor peste 3 miliarde
de lei, spunându-li-se bieților oameni, că sunt datori să accepte
acest nou impozit de sacrificiu, fiindcă numai astfel se poate înlătura
falimentul finanțelor publice. Suve anul însuș, voind a da o înaltă
pildă de renunțare, a cerut să se reducă lista Sa civilă. De sus de
tot, dela Șeful statului, până jos, la cel mai umil lucrător pălmaș,
fiecare rupe din stricțul necesar nevoilor zilnice. Toți dau. Dar toți
se întreabă cu o îndreptățită îngrijorare: fi-va această sângerare a
tuturora cu folos? Nu ni se cer, oare, inutile sacrificii? Nu arun-
căm jertfa noastră pe apa Sâmbetei?

Avem toate motivele să ne temem. Priviți numai o clipă ar-
mura de cifre a faimosului buget întocmit, zice-se, de priceperea în
materie a dlui Mihai Popovici. Gazetele guvernamentale ne-au în-
format din timp, că cifra veniturilor și cheltuielilor statului pe anul
1931 nu va trece de 31 miliarde de lei. Cifitorii au fost obsedați
vreme de câteva săptămâni de refrenul... *economiiilor*, pe care
guvernul actual se trudește să le realizeze cam de pretutideni, ca să
fixeze într'un echilibru stabil cumpăna bugetară. Și când colo, iată
că bugetul anului viitor, așa cum a fost depus la Cameră, insu-
mează la cheltueli un total de 38 miliarde 876 milioane de lei, că-
ruia îi corăspunde, evident, o sumă egală la venituri. *In realitate,*
însă, e vorba de un buget de aproape 60 de miliarde de lei, căci
urmează să adăugăm la suma de mai sus și bugetul caselor auto-
nome, buget care, în anul 1930 s'a urcat la rotunda sumă de 10
miliarde 343 milioane!

Aceasta-i deosebirea dintre făgăduiala dată și tabloul adevărat,
care ni se arată înaintea ochilor. E o situație, pe care am prevă-
zut-o. Cărmuirea național-tărănistă, înțelegând să rămână absolut
aceiaș, fie subț eticheta Iuliu Maniu, fie subț paravanul Gh. Miro-
nescu, nici gând n'are să înceapă a drege ceea ce e însăș a stricat.
Impune țării îndatoriri insuportabile, dar nu consimte să renunțe la
niciuna din inovațiile sale, secătuitoare pentru averea țării. Nici la
reforma administrativă, nici la regiile autonome, nici la lista sinecuriști-
lor adunați de prin cluburi și îndopați cu lefuri supranumerare.

O tovarășie electorală de exploatare a țării prin demagogie s'a
născut din minciună politică și-și sfârșește zilele, consecventă cu ea
însăș, într'o și mai groaznică minciună financiară. Până când va
mai dura însă acest dans macabru al îmibuibașilor, pe stomacul deșert
al contribuabilului român?

A. H.

Cronica politiceii externe

— Primejdia unui nou războiu mondial —

Istoria, înregistrând situația politică din Europa în prima jumătate a anului 1914, amintește, că atmosfera încărcată de atunci mirosea a praf de pușcă. Examinând, la rândul nostru situația politică de azi am putea spune, că atmosfera miroase nu numai a praf de pușcă, dar față de progresele realizate de știință în paguba omenirii, și a gaze asfixiante. În adevăr, dacă în 1914 situația era gravă și a dus la război, nu mai puțin serioasă apare conjunctura evenimentelor la acest sfârșit de an.

În mai mulți ani de minuțioasă pregătire diplomatică, și de sigur și militară, toți cei cari sunt nemulțumiți de situația ce li s'a creiat prin tratatele dela Versailles, St-Germain, Trianon și Sèvres și vor să turbure iarăși pacea pentru a schimba harta politică și geografică a Europei, au țesut pânda de paianjen a conflictelor viitoare. Inceputul acestei pregătiri datează dela lovitura de teatru dela Rapallo, când s'a făcut înțelegerea dintre Germania și Rusia Sovietică. Acțiunea a câștigat însă în amploare prin trecerea Italiei în rândul adversarilor actualei rânduiei din Europa. Sistematic și metodic, Mussolini și-a clădit acțiunea sa, înțelegându-se mai întâi cu Ungaria și apoi pe rând cu celelalte state cari aveau vre-o revendicare de formulat, așa încât ne găsim acum în fața unui bloc formidabil, condus de mintea ageră și energică a dictatorului italian și compus, în afară de Italia, din Germania, Rusia, Austria, Ungaria, Bulgaria, Grecia și Turcia. Toate cele patru puteri dușmane din marele război, plus dintre aliații de eri, Rusia, Grecia și Turcia.

Ori-ce desmințire s'ar da, acest bloc există. Intrevederile dela Ankara, căsătoria dela Assisi, vizita fasciștilor la Coblența, contra-

vizita căștilor de fier la Roma, acordul deplin și constant al delegațiilor Italiei, Rusiei și Germaniei la conferința pentru dezarmare, în sfârșit recenta întrevvedere dela Milano între ministrul italian de externe, Grandi, și comisarul poporului Litvinov, nu sunt decât inele din lungul lanț al preparativelor diplomatice și de altă natură, în vederea formării acestui bloc. Blocul există, nimeni nu se mai poate îndoi. Opt ani a lucrat Ducele cu multă răbdare, la încheierea lui și azi el trebuie să apară și celor mai sceptici, ca un factor nou și real în politica generală a Europei, cu care trebuie să se conteze în viitor.

* * *

Toate alianțele cari s'au format în ultima sută de ani au luat ființă într'un scop *defensiv* sau pentru stabilirea unui echilibru între state. Chiar Tripla Alianță a lui Bismarck, ne fiind agresivă, a făcut parte din ultima categorie.

În care categorie însă am putea să catalogăm această nouă constelație politică? Defensivă? În nici un caz, pentru că nici unul dintre statele formând blocul amintit nu este amenințat de vreunul dintre vecinii săi, nimeni ne râvnind la nici un petec de pământ aparținând Italiei, Rusiei sau oricărei dintre alte state. De echilibru? Nici atât, pentru că nici o putere europeană nu ține la hegemonie. Franța, căreia i se atribuie asemenea veleități, nu urmărește decât siguranța ei actuală și viitoare. Atunci, blocul mussolinian nu poate aparține decât ultimei categorii de alianțe, alianțelor ofensive, create *dela început* în scop de a ataca pe alții.

Acest scop reese de altfel chiar din obiectivele mărturisite: revizuirea tratatelor și granițelor, ne mai vorbind de scopurile nemărturisite, pe cari le cunoaștem de asemeni, fiindcă revizuirea nu se va putea obține nici azi, nici mâine, nici mai târziu, decât prin lupte.

Așa fiind, blocul este îndreptat contra Statelor Baltice, Poloniei, Micii-Înțelegeri și Franței, față de cari statele aliate și strânse în bloc formulează diferite revendicări teritoriale. Rezultatul nu va putea fi decât un nou război mondial, pentru că și între statele amenințate există alianțe defensive, legându-le între ele, dacă nu într'un bloc comun, cel puțin într'o serie de blocuri mai mici. "Atacarea oricăreia din aceste state va atrage după sine, în mod automat, intervenția celorlalte.

Că o asemenea conflagrație este posibilă ne-o dovedește și faptul că, în țările foste dușmane, se aud glasuri cari dau alarma, prevenind opinia publică și încercând să împiedice, dacă se mai poate, deslănțuirea catastrofei.

Generalul Ludendorff, mâna dreaptă a mareșalului Hindenburg la comandamentul armatei germane în timpul războiului, este unul dintre aceștia. Într'o broșură, publicată de curând la München sub titlul „*Un nou război mondial ne amenință*“, generalul se ridică împotriva războiului pe care, după cum afirmă, îl pregătesc conducătorii

-actuali ai Germaniei, în complicitate cu Mussolini, Kemal, Stalin, conții Starhemberg și Bethlen.

Ludendorff dă alarma, nu pentru că personal ar fi contra războiului. Ca om devotat vechiului regim, născut și crescut în ideile pan-germaniste ale hegemoniei germane mondiale, Ludendorff nu poate fi decât partizanul unui război de revanșă, în special în contra Franței. El n'o neagă de altfel, crede însă că *n'a sosit momentul*, socotind că forțele militare ale Franței și aliaților ei sunt azi cu mult superioare forțelor, pe care i-le va putea apune blocul condus de Mussolini.

Ludendorff, examinând perspectivele războiului pe care îl fixează în Mai 1932, le declară deadreptul catastrofale pentru Germania și aliații ei. El pretinde că războiul se va termina în cinci săptămâni prin completa înfrângere a forțelor germano-italiene și explică în următorii termeni motivele acestui dezastru:

„Superioritatea numerică a învingătorilor este considerabilă, de asemenea valoarea interioară și echipamentul armatei franceze: mitraliere, artilerie, tancuri; în afară de aceste, italianul este un soldat prost (*ein Schlechter Soldat*). Liniile de comunicație ale armatei italiene la nordul Alpilor sunt foarte defavorabile pentru retragere, pe când armatele franceză, cehă și iugoslavă se găsesc în cea mai favorabilă situație“.

Nu știm dacă prevederile generalului Ludendorff sunt juste, bazându-se pe cunoașterea exactă a situației viitorilor beligeranți. În orice caz, în ce privește pe soldatul italian, ele ne apar cam pesimiste, pentru că nu trebuie să se uite că soldatul italian de azi, și cu atât mai mult cel de mâine, format de Mussolini și de fascism, este cu totul altul decât acela pe care Ludendorff l-a cunoscut din războiul mondial.

Ori cum ar fi însă, chiar dacă pesimistele prevederi ale generalului s'ar realiza în totul, Franța și aliatele ei eșind victorioase din viitoarea conflagrație, care ar fi câștigul pentru aceste state, fără să socotim pierderile țărilor învinse?

Ce poate câștiga Franța, ce putem câștiga noi dintr'un viitor război? Ori care ar fi însă aceste câștiguri, mai mult morale desigur, ele nu pot compensa nici pe departe pagubele, ce vor rezulta dintr'un război, ale cărui urmă rivor fi cu siguranță mult mai îngrozitoare decât urmările războiului trecut. Doisprezece ani după încheierea păcii aceste efecte se fac însă simțite. Lumea nu și-a revenit încă din sguduirea care a cutremurat-o până în cele mai adânci temelii.

Urmările războiului viitor însă nu le poate prevedea nimeni, cel mult fantezia unui romancier, pentru că în viitorul război, după progresele făcute de știință, nu vor fi lovite numai armatele beligerante, ci toate populațiile țărilor în luptă. Vor pieri bătrâni, femei și copii cu sutele de mii, răpuși de gaze și de bombele dirijabilelor și avioanelor, se vor distruge orașe și regiuni întregi, ne rămânând în urmă decât ruine.

În astfel de împrejurări, cine poate dori o victorie, în afară de acela care poate conta sigur că războiul nu se va abate și asupra țării sale? Cine posedă însă o asemenea absolută siguranță?

* * *

Cu toate aceste perspective dezolante, există conducători de popoare cari, contând într-o victorie, nu se dau în lăfuri de a-și arunca țara într'un nou război.

Pericolul există și nu va putea fi înlăturat decât dacă Engllitera este ferm hotărâtă să lucreze în interesul păcii. Ea singură poate să împiedece izbucnirea războiului, fiindcă atât timp cât Italia nu se va putea asigura măcar de neutralitatea binevoitoare a Mării Britanii, nu va porni la război. Engllitera rămâne prin urmare, arbitrul situației.

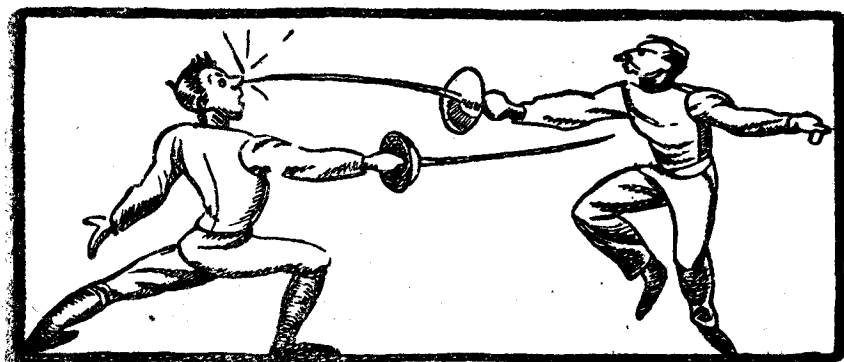
Ar mai exista și altă posibilitate, aceea a unei sincere și durabile împăcări între Franța și Italia. Acum vreo treizeci și ceva de ani, raporturile franco-italiene erau la fel de încordate ca și azi. Un om, Delcassé, dându-și seama de marea valoare a prieteniei italiene, a lucrat în așa fel, încât în câțiva ani, a devenit prietena Franței și aliata ei în războiul mondial.

Găsi-va Franța și de astădată omul de care are nevoie?

Putea-va Briand să-și schimbe politica de până acum?

Ca sinceri prieteni ai păcii o dorim din tot sufletul, în interesul nu numai al Franței, al Italiei și al României, ci al întregii omeniri.

V. P. R.

G A Z E T A R I M A T Ă

Povestea unei curbe

*Eu nu prea știu geometrie,
Nici nu prea mânuiesc compasul,
Am o ciosvârtă de moșie,
Pe care mi-o măsoar cu șasul.*

*Sunt omul cel mai cum se cade,
Dar tot nu pot să socotesc, —
Că leafa mea într'una scade,
In schimb, copiii se 'nmulțesc.*

*Adun cât pot, cu trudă mare,
Și-a doua zi mă uit în pungă,
Naiba s'o ia de adunare,
Că 'mpart și nu vrea să s'ajungă!*

*Fără să port o riglă 'n mână,
Văd rânduiala că nu-i dreaptă:
Casierul zilnic mă amână, —
Dar perceptorul nu m'așteaptă.*

*Guvernul fărăi ne lucrează
Dela o vreme 'n linii curbe,
Și curba leafa și-o retează,
Că-i vine omului să turbe!*

*Prins în vârtej la cotitură
Zadarnic dau din mâini și strig,
Că dintr'o simplă 'nvârtitură
M'au răsucit ca pe-un covrig.*

*Vertiginos aleargă carul
Și merge roata admirabil, —
Pe dos se 'ntoarce buzunarul
Săracului contribuabil!*

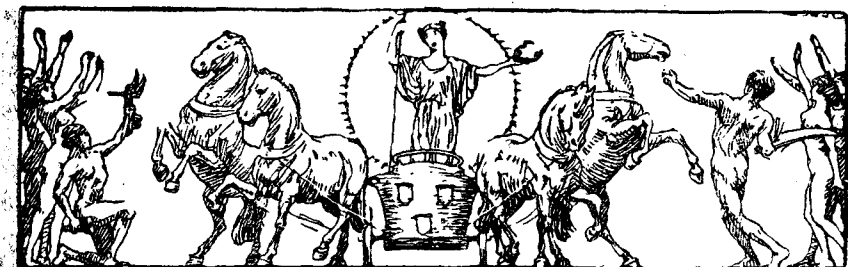
*Dar mult mi-e frică (de ce oare?)
Cum se 'nvârtește-al vremii caier,
Tocmai la curbă să nu zboare.
Centrifugal, guvernul 'n aier...*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ION LINIEDREAPTĂ

— Funcționar c. f. r. și mic proprietar —

ÎNSEMNĂRI

Condamnarea unei erezii. — Sentința în procesul de calomnie intentat de dl mareșal Averescu, ziarul *Chemarea* n'a surprins, desigur, pe nimeni, cu atât mai puțin pe junele acuzat, care se credea destinat unei facile celebrități, dar al cărui nume a și fost uitat a doua zi după încheierea debaterilor. Căci, în realitate, osândă nu s'a pronunțat împotriva scribului improvizat, abia ajuns la vârsta majoratului civil (despre cel intelectual nu mai vorbim), și pripășit în redacția unei foi de propagandă național-tărănistă. La urma urmelor, nici nu interesează care anume din acești învătăcei rătăciți ai d-lui Iuliu Maniu a luat în sarcina sa cele 15 zile de închisoare și din ce buzunar se va plăti amenda de 3000 de lei impusă inculpatului?

O altă concluzie va trage opinia publică ardeleană din această satisfacție, pe care justiția a crezut necesar s'o dea unuia dintre cei mai autentici întemeietori ai României-întregite. A fost condamnată, în procesul dela Cluj, o primejdioasă erezie, care amenința să-și facă loc, din nefericire, tocmai în mijlocul unei părți a tineretului nostru. Așa numita mișcare a generației noi dela *Chemarea* nu era, de fapt, decât o anexă deplorabilă a celei mai sterpe

și mai veninoase dintre toate sectele politice apărute după război. Subt vechia firmă a partidului național de pe vremuri, care a fost întrebuițată timp de zece ani pentru a ascunde în ochii lumii cunoscuta tovarășie de exploatare a Ardealului în numele regionalismului, câțiva băieți, porniți și ei pe procopseală după exemplul celor bătrâni, s'au strâns să mai mușărească apucăturile demagogiei, gata să dea dovadă, că sunt în stare să mănuiască la rândul lor, tot atât de bine, armele minciunii, ale urei și ale calomniei.

Mulțumită acestei triste mentalități, am avut de înregistrat, între alte infamii, acuzarea adusă fără nicio pudoare d-lui mareșal Averescu, în legătură cu răscoalele din 1907. Niște ingrafi copii ai zilelor noastre de libertate națională, cari nici nu văzuseră lumina zilei pe timpul când învingătorul dela Mărăști își câștiga în clipe grele merite de mântuitor al patriei, nu s'au dat în lături să-l prezinte în fața cititorilor lor de aceeaș vârstă drept un asasin al țărănimii. Evident, judecata acestor național-tărăniști în găoace a fost influențată de mediul nenorocit în care s'au pomenit, dar o asemenea împrejurare nu scade din responsabilitatea faptei.

Pentru a pune stavilă acestor apucături, și pentru a nu lăsa să se întindă răul prin certitudinea impunității, a reacționat d. mareșal Averescu cerând pedepsirea calomniatorului anonim. Anonim, și după ce numele lui a fost cunoscut judecătorului de instrucție. Sentința pronunțată va avea, poate, darul să astâmpere pe pripiții defaimători, învățându-i să respecte cu mai multă grije pe oamenii mari ai țării; în orice caz, va fi un bun avertisment pentru cei cari ar fi ispitiți să reînceapă, pe propria lor socoteală, acelaș joc frivol al invectivelor nesocoteite.

De ce mai stă guvernul? — Nu noi ne întrebăm, ci *Patria*, organul autorizat al partidului dela putere. Unul dintre nenumărații nepoți ai d-lui Iuliu Maniu, micul Zachî din marea dinastie Boilă, știind că iubitul său unchiuș s'a exilat într'un sanatoriu din împrejurimile Vienii, și, mai ales, simțind că în orice caz zilele guvernului actual sunt numărate, și-a pus chestiunea, inocent și nedumerit: — „Pentru ce nu plecăm în opoziție?” Iată, în adevăr, o șaradă de deslegat pentru cititorii *Patriei*. S'ar putea cere răspunsuri din public, acordându-se celui mai inspirat deslegător, ca premiu, un frumos calendar. Acum, la sfârșitul anului, s'ar alege și cetățenii cu ceva de pe urma cârmuirii național-tărăniste.

Noi am fi cei mai mulțumiți, dacă s'ar găsi cineva să-l lămurească pe d-l Zaharia Boilă. Ne-am lămuri și noi, fiindcă, mărturisind pe șleau, nici noi nu prea știm, de ce mai stă guvernul d-lui Gh. Mironescu?

Unii sunt atât de naivi să-și închipuie, că după nenorocita experiență a regimului prezidat de d-l Iuliu Maniu, trebuie să urmeze o perioadă de ispășire a păcatelor, în cursul căreia aceiași oameni, cari au greșit, să fie puși să repara stricăciunile făcute. Demagogii să mărturisească, deci, că au îmbătut lumea cu vorbe. Rișipitorii să se apuce să realizeze economii. Semă-

nătorii de anarhie să facă ordine. Cumularzii să reducă salariile funcționarilor. Mincinoșii să spună țării, pe șleau, adevărul adevărat...

Numai de-ar fi cu puțință așa ceva. Din păcate, cunoaștem prea bine tălcul fabulei care povestește isprăvile cotoiului călugarit. Evenimentele s'au însărcinat să arate singure, că oamenii d-lui Iuliu Maniu nu sunt de fel dispuși să se autoflageleze. În loc să măture, de pildă, din slujbă pe sinecuriștii supranumerari adunați de prin cluburile de suburbie și îndopați cu lefuți grase din punga contribuabililor, guvernul d-lui Gh. Mironescu s'a apucat să taie din salariile de mizerie ale funcționarilor de carieră. Apoi, ispășire se chiamă asta?

Are dreptate, prin urmare, să se întrebe *Patria*, pentru ce nu demisionază d. Gh. Mironescu. Pentru întâia oară suntem și noi de aceeaș părere. Partidul național-tărănist trebuie să-și urmeze șeful în disgrajie. Cel mai bun loc pentru rumegarea remușcărilor, orice s'ar zice, tot în opoziție se găsește...

Ion Brătianu și triumghiul morții. — Intr'o conferință pe care a ținut-o la Brăila, d. I. G. Duca s'a străduit să spele meșmorja răposatului șef al partidului liberal de o acuzație pe care, după știința noastră, nu i-a adus-o nimeni, în orice caz niciunul dintre acei cari cunosc câtuș de puțin politica României în dramaticele zile din iarna anului 1917-18.

Di I. G. Duca a arătat anume, că Ion I. C. Brătianu n'a preconizat atunci rezistența armatei române în așa zisul triumghi al morții, ci dimpotrivă s'a pronunțat cu hotărâre în contra acestui plan, imaginat de misiunea militară franceză și admis de ramura conservatoare din guvern, adică de Take Ionescu, Delavrancea, Mihail Cantacuzino, D. Greceanu și ceilalți.

Di I. G. Duca nu spune nimic nou, pentru că *toată lumea* știa de mult, că tocmai pe această chestiune a continuării războiului *usque ad finem* s'a produs atunci ruptura din sânul cabinetului Bră-

fianu-Take Ionescu, ducând la retragerea întregului guvern. Take Ionescu susținea continuarea luptei, iar I. Brătianu era pentru încheierea păcii, după cum tot el, cu o lună mai înainte, reușise să impună comandamentului militar și consiliului de miniștri, armistițiul.

De ce vine, deci, dl I. G. Duca să apere memoria șefului răposat de o acuzație care n'a existat decât în imaginația d-sale? Formulăm această întrebare, pentru că dacă d-sa crede necesar a reabilita pe Ion Brătianu, există destule chestiuni în cari o asemenea intervenție a d-lui I. G. Duca ar fi desigur salutară memoriei fostului său șef. Să nu cităm decât una singură: încăpățănarea pe care a pus-o Brătianu în a menține pe generalul Iliescu în fruntea armatei, cu toată incapacitatea de care acesta dăduse dovadă, și cu toate că jara întreagă cerea cu insistență înlocuirea lui.

Dar, ca să revenim la triumfiul morții, este dl I. G. Duca sigur că politica preconizată atunci de Ion Brătianu, în contra părerii misiunii militare franceze și aceleia a lui Take Ionescu, a fost cea bună? Azi, doisprezece ani după acele evenimente, cunoaștem lucruri pe cari atunci nu le cunoașteam. Printre acestea este faptul, că în iarna și primăvara anului 1918, Germania, presându-ne pe toate căile să încheiăm pacea, nici nu se gândea să ne atace și nici nu putea s'o facă, pentru că toată atenția ei era îndreptată spre vest.

Situația din interiorul Germaniei, insuportabilă din toate punctele de vedere, o silea să termine cât mai degrabă războiul, și aceasta n'o putea face decât masându-și toate forțele pe frontul francez. Nu-i mai rămăneau, o știm azi cu toată siguranța, forțele necesare pentru a ne răpune mai întâi pe noi. De aci insistența ei de a încheia pacea cu România. O spune de pildă Czernin, în memoriile sale, afirmând, că „pacea cu România era o inexorabilă necesitate, pentru ca trupele

din răsărit să poată fi liberate cât de curând și aruncate pe frontul de vest. Militarii reveneau mereu asupra acestui punct, cerându-ne să terminăm cât mai repede cu România“. Din punct de vedere diplomatic, adăogăm noi, pentru că militarii germani nu se simțeau în stare să termine ei războiul contra României, și să ducă în acelaș timp la bun sfârșit ofensiva cea mare provocată contra Franței.

Acesta este adevărul, reeșind clar din evenimentele din primăvara și vara anului 1918, adevăr de altfel mărturisit de toți oamenii politici și militarii germani, cari au scris despre acele timpuri. Cu toții mărturisesc că Germania nu putea să lupte, în acel moment, simultan pe ambele fronturi și că, dacă România s'ar fi încăpățânat într'un refuz de a intra în tratativele de pace, armata germană ar fi neglijat pentru moment frontul nostru, chit ca, după ce a fi reușit ofensiva din Franța, să ne răpue și pe noi.

Dar, în cursul conferinței, dl I. G. Duca a mai afirmat, că „din cauza supărării lui Clemenceau, România a avut multe de suferit, nu numai la începutul tratativelor de pace, dar în tot cursul încheierii acestei păci“. Și de ce această supărare? Fiindcă, — ne-o spune tot dl I. G. Duca, — Clemenceau era convins că România ar fi putut să reziste, dacă ar fi vrut. Clemenceau se supăraseră deci pe România, în fond însă nu pe țară ca atare, ci pe acela care fusese adevăratul autor al păcii dela București. Acela însă era Ion Brătianu! Așa fiind, ne întrebăm de ce, față de această supărare a primului ministru francez, supărare pe care Brătianu avea datoria s'o cunoască, — și o și cunoștea datoră avem reprezentanți diplomați, — fostul șef al partidului liberal s'a încăpățânat să ceară Regelui, după încheierea armistițiului, un guvern prezidat de d-sa, persoană neagrăiată de unul din cei mai importanți factori ai conferinței de pace, și de ce tot d-sa a mers la Paris să ne reprezinte?

Nu crede dl. I. G. Duca, că alt prim-ministru și alt delegat la conferință, ori care ar fi fost el, ar fi obținut condiții mai bune? Noi credem că da. În orice caz suntem siguri că un om cu adevărat „mare” și nepreocupat de ambiții personale cum era Brătianu, n’ar fi procedat ca răposatul șef al partidului liberal. El s’ar fi dat la o parte, lăsând pe alții să tragă maximul de foloase pentru țară.

Un binefăcător al serviciului sanitar. — Ziarul *Curentul* a început a publica săptămâna trecută părerile celor mai distinși medici din țară cu privire la cerințele de ordin igienic și sanitar ale României și la felul cum au fost și cum sunt ele împlinite din partea cărmuitorilor.

Intre cei dintâi specialiști vestiți ai țării, au fost publicate la 29 Noembrie părerile d-lui *Al. Slătineanu*, inspector general sanitar și fost rector al Universității din Iași.

Părerile acestui distins profesor universitar și inspector general sanitar merită atențiune din partea tuturor, cari se interesează de sănătatea poporului și de starea bună sau rea a așezămintelor spitalicești, menite de a ocroti pe cei bolnavi și a le reda sănătatea.

Pe cititorii acestei reviste credem, că îi va interesa înainte de toate părerea d-lui dr. Slătineanu despre activitatea desfășurată de părintele Lupaș în timpul cât a funcționat ca ministru al sănătății dela 1926—1927.

Dl dr. Slătineanu a exprimat o părere foarte favorabilă despre această activitate rodnică și devotată, cum știra că s’a afirmat activitatea d-lui profesor Lupaș prețutindeni, unde a fost chemat la muncă în interesul și spre binele neamului nostru românesc.

Din cuvintele d-lui dr. Slătineanu iese la iveală, cât de mare și strigătoare la cer a fost nedreptatea, ce s’a făcut în cei din urmă 3—4 ani d-lui dr. Lupaș prin înverșunata campanie de calomnii, la care au luat parte activă nu numai gazetarii dela

Adevărul și *Lupta*, ci și miniștrii din cabinetul d-lui Vintilă Brătianu și Iuliu Maniu. De sigur, judecata calomniatorilor, între cari locul de frunte îl ocupă dl Alexandru Vaida, împreună cu Fagure și Honigman, a fost cu totul orbită de păstima cea mai păcătoasă. Altfel nu s’ar putea explica, cum acești oameni au nesocotit cu totul adevărul, pe care dl dr. Slătineanu îl mărturisește acum răspicat și cu convingerea fermă, că între toți ceice au condus ministerul sănătății, numai dl dr. Lupaș s’a făcut vrednic prin faptele și devotamentul său de a fi considerat și numit „un binefăcător al serviciului sanitar” din România, deoarece numai dânsul a purtat de grijă, a stăruit și s’a luptat, până a izbutit să înzestreze spitalele României cu toate instrumentele necesare, în lipsa căroro nici medicii cei mai buni n’au fost în stare să și îndeplinească misiunea.

Iată, că după ce a început justiția să și facă datoria condannând pe calomniatori la tribunalul din Sibiu și la Curtea de Apel din Brașov, vin acum și specialiștii cei mai de valoare ai țării, spunându și cuvântul lor competent și arătând în mod convingător, cât bine a făcut dl dr. Lupaș pentru progresul sanitar al României întregite.

Cu toate că vine cam târziu această recunoaștere, pe care specialiștii ar fi avut datoria s’o publice mai de vreme prin ziare, ea este totuș binevenită, fiindcă poate picura alinare în sufletul măhnit și sâcuiat al celui clevețit pe nedrept în mod așa de sălbatic.

Personalitățile. — Nu se știe prea bine de unde a răsărit noua teorie a personalităților. Câteva gazete, decepționate de egoismul bugetar al guvernului actual, s’au grăbit să proclame inutilitatea tuturor paștelor din România, iar oamenii politici, cari n’au reușit să strângă niciodată în jurul adeziunea disciplinată a unei părți din opinia publică, au îmbrățișat ideia cu o însuflețire — oarecum interesată.

În discursul rostit la banchetul din Cer-

năuți al partidului poporului, d. Octavian Goga a găsit câteva expresii fericite pentru a caracteriza noua faună a personalităților, care a apărut deodată pe meleagurile vieții noastre publice. Directorul *Tării Noastre* a vorbit astfel:

— „Aud mereu vorbindu-se despre guvern de personalități. Mă întreb și vă întreb și pe dvs., ce înseamnă, în ordinea politică, personalitate? Personalitate ar însemna un om de mare valoare. Ori, toți aceștia, câți sunt, fac parte din partide politice, dacă au avut un interes până azi pentru treburile publice. Dacă se admite ideea că se detestă partidele politice, atunci, implicit, toate acele personalități sunt condamnate, deodată cu partidul din care făceau parte. Unde și cari sunt personalitățile, în afară de oamenii cari n'au putut ajunge în politică? Intre solilocul care n'a făcut nimic timp de 25 de ani, și ratațul care s'a plimbat în dreapta și în stânga, iată planul pe care se desfășură oastea „personalităților“. Un candidat de personalitate politică crede că s'a tocit vârful spădei noastre; vreau să-l atrag nițel în această operație de cercetare, și vreau să știe că suntem prezenți. Și d. N. Iorga vrea să fie personalitate politică, și pentru aceasta, d'sa a găsit următoarea soluție: când e vorba de partide politice, d'sa vorbește ca șef al partidului său, iar când e vorba de personalități, e personalitate, sacrificând partidul, fiindcă n'are prea mult de sacrificat.“

Aluziile sunt destul de transparente pentru a nu mai avea nevoie de nicio tâlmăcire din partea noastră. Personalitățile cu pricina nu sunt apariții noi în arena politică a României. Slavă Domnului, le cunoaștem pe toate! De aceea, nu credem, că opinia publică din țară ar putea să fie păcălită de grosolanul transformism al unor oameni vechi, foarte vechi, cari își inchipuie că vor reuși să năpârlească în piele nouă.

Să ne inchipuim că ar fi posibilă o în-

carname purificatoare a rataților politici delanoi? Haida de!

„Dragomirna“. — Evoluția literară a d-lui Victor Eftimiu prezintă aspecte foarte variate. Dela primele poeme lirice, desfășurate pe claviatura largă a unei impresionante sonorități de versificare, până la ultimele sale romane din viața modernă, autorul „Cocoșului negru“ și-a lărgit mult cercul indeletnicirilor sale scriitoricești. A făcut, mai cu seamă, un lung și însemnat popas pe scândurile scenei, a scris pentru teatru, a trăit în teatru și a cunoscut succese de teatru. Această tovarășie intimă cu genul dramatic n'a întârziat să-i influențeze opera. Ațutudinea meditativă a poetului a făcut loc preferinței declarate pentru acțiunea exteriorizată. De aceea, ultima carte a d-lui Victor Eftimiu: „Dragomirna“ e o povestire răsărită din închipuirea autorului, străbătută de multe întâmplări romantice, situată într'un cadru aproape neverosimil, cu secvestrări în turnuri, cu misterioase castele istorice, și cu toate acestea, prin stilul nervos în care e scrisă, prin personagiile animate pe care le prezintă, se apropie într'un totu de ritmul romanului modern. Am putea s'o punem alături de „Atlantida“ lui Pierre Benoit, — fiindcă o comparație cu Maurice Dekobra ar fi, desigur, puțin măgulitoare. Deci „Dragomirna“ s'ar putea transforma foarte bine într'un film de mare succes. D-l Victor Eftimiu nu umple pagini întregi cu măcinatul mărunț al analizelor psihologice. Eroi săi se desvăluiesc prin ceea ce știu să făptuiască. Romanul unui dramaturg nu putea să se înfățișeze altfel. Replicile sunt scurte iar indicațiile autorului se adresează unui regizor nevăzut, pe care ciftorul îl are totdeauna lângă sine. Un subiect pasionant, decoruri pitorești, dialoguri strânse, — iată ceea ce ne dă d. Victor Eftimiu în cartea sa. Pentruce, oare, i-am cere mai mult?